

Pravni status broda, jahte i brodice prema noveliranom Pomorskom zakoniku iz 2019.

Ivić, Josip

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Maritime Studies / Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:164:921056>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository - Faculty of Maritime Studies - Split - Repository - Faculty of Maritime Studies Split for permanent storage and preservation of digital resources of the institution](#)



**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET U SPLITU**

JOSIP IVIĆ

**PRAVNI STATUS BRODA, JAHTE I BRODICE
PREMA NOVELIRANOM POMORSKOM
ZAKONIKU IZ 2019.**

ZAVRŠNI RAD

SPLIT, 2021.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET U SPLITU**

STUDIJ: POMORSKE TEHNOLOGIJE JAHTA I MARINA

**PRAVNI STATUS BRODA, JAHTA I BRODICE
PREMA NOVELIRANOM POMORSKOM
ZAKONIKU IZ 2019.**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

Prof. dr. sc. Ranka Petrinović

STUDENT:

Josip Ivić

(MB: 0171279675)

SPLIT, 2021.

SAŽETAK

U ovome radu analizira se pravni status broda, jahte i brodice prema noveliranom *Pomorskom zakoniku* iz 2019. godine. *Izmjene i dopune Pomorskog zakonika* iz 2019. donose brojne promjene koje se odnose na definicije broda, jahte i brodice, što izravno utječe i na brodovlasnike i brodare, lučke vlasti, mnogobrojne pomorce, kao i na statutorna i klasifikacijska društva. U radu se definiraju pojmovi brod, brodica i jahta i njihov odnos prema ostalim pomorskim objektima te se objašnjava važnost utvrđivanja sposobnosti za plovidbu tih pomorskih objekata. Posebno se prikazuje sustav upisivanja svih plovni i pomorskih objekata u upisnike brodova koje vode lučke kapetanije te se analiziraju nove odredbe noveliranog *Pomorskog zakonika* koje se tiču upisnika brodova. Obrazlažu se razlozi promjena definicija i duljina najvažnijih plovni objekata, a to su brod, jahta i brodica.

Ključne riječi: *Izmjene i dopune Pomorskog zakonik* iz 2019., pravni status broda, jahte i brodice, upisnici brodova, individualizacija i identifikacija brodova

ABSTRACT

This paper analyzes the legal status of ships, yachts and boats according to the amended Maritime Code from 2019. The amended Maritime Code from 2019. brings numerous changes that affect shipowners, port authorities and many seafarers, as well as statutory and classification societies. The terms ship, boat and yacht and their relationship to other maritime facilities are defined. The reasons for the amendments to the Maritime Code and its amendments are explained. In particular, the system of registration of all vessels and maritime facilities in the registers of ships kept by the Harbor Master's Offices is presented, and the new provisions of the amended Maritime Code concerning the register of ships are analyzed. The reasons for the changes in the definitions and lengths of the most important vessels, namely the ship, yacht and boat, are explained.

Keywords: Amendments to the Maritime Code of 2019, legal vessels status, yachts and boats, shipowners, individualization and identification of ships

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POJAM I VRSTE PLOVNIH OBJEKATA	3
3. ELEMENTI ZA INDIVIDUALIZACIJU BRODOVA	6
3.1. DRŽAVA PRIPADNOSTI.....	6
3.2. IME I OZNAKA BRODA	7
3.3. LUKA UPISA.....	8
3.4. POZIVNI ZNAK.....	8
3.5. BAŽDARSKI PODATCI I KLASA BRODA	8
4. UPIS BRODOVA	9
4.1. UVJETI ZA UPIS U UPISNIK BRODOVA.....	9
4.2. USTROJSTVO UPISNIKA BRODOVA.....	11
4.3. VRSTE UPISA BRODOVA.....	12
4.3.1. Prvi upis u upisnik broda	12
4.3.2. Upis u upisni list A broda	13
4.3.3. Uknjižba i predbilježba	13
4.3.4. Zabilježba.....	13
4.3.5. Prijenos upisa.....	14
4.3.6. Brisanje broda iz upisa	14
4.4. POSTUPAK UPISA	15
5. SPOSOBNOST BRODOVA ZA PLOVIDBU	18
5.1. UTVRĐIVANJE SPOSOBNOSTI BRODA ZA PLOVIDBU	18
5.2. KLASIFIKACIJA BRODOVA	19
5.2.1. Pojam i cilj klasifikacije.....	19
5.2.2. Pregledi broda u svrhu klasifikacije.....	20
5.2.3. Pravila o klasifikaciji	21
5.2.4. Klasifikacijske isprave	22
5.2.5. Oznake klase broda.....	22
6. BRODSKE ISPRAVE I KNJIGE.....	23
6.1. BRODSKE ISPRAVE	23
6.1.1. Upisni list.....	23
6.1.2. Privremeni plovidbeni list	23

6.1.3. Popis posade.....	24
6.2. BRODSKE KNJIGE	24
6.2.1. Brodski dnevnik	25
6.2.2. Dnevnik stroja	25
6.2.3. Zdravstveni dnevnik	25
6.2.4. Radio dnevnik.....	26
6.2.5. Knjiga pregleda i nadzora	26
6.2.6. Knjiga o uljima	26
6.2.7. Knjiga tereta	27
7. BRODICA I JAHTA	28
7.1. POJAM I RAZVRSTAJ BRODICA I JAHTI.....	28
7.2. UVJETI ZA PLOVIDBU	31
7.2.1. Pregledi jahte	32
7.2.2. Pregledi brodica.....	33
8. ZAKLJUČAK.....	35
LITERATURA	37

1. UVOD

Predmet ovog završnog rada jest pravni status broda, jahte i brodice prema noveliranom *Pomorskom zakoniku* iz 2019. godine. Brodovi i drugi plovni objekti angažiraju se na moru u raznovrsnim djelatnostima. Zbog toga ih je potrebno detaljno definirati te odrediti ono po čemu se razlikuju jedni od drugih.

Pomorsko upravno pravo u koje spada i definicija različitih plovnih i pomorskih objekata obuhvaća pravne norme kojima se reguliraju odnosi vezani za sigurnost plovidbe, što uključuje na prvom mjestu zaštitu ljudskog života na moru, ali i imovine, kao i zaštitu morskog okoliša. Dok je u pomorskom imovinskom pravu pojmom *brod* obuhvaćen svaki plovni objekt osposobljen za plovidbu morem, pomorsko upravno pravo razvrstava plovne objekte na više kategorija. [9]

More je veliko vodeno prostranstvo koje čini gotovo 70,82 % Zemljine površine. Ljudi prevoze razne predmete, robu i osobe morskim putovima uz pomoć pomorskih brodova. More je najvažniji prirodni prometni put, pa su pomorski prijevozi ekonomski najznačajniji. Takav prijevoz robe i putnika, kao i pomorska plovila koja se koriste za taj prijevoz trebaju se pravno regulirati. *Pomorskim zakonikom* kao temeljnim propisom koji regulira pravne odnose vezane za pomorstvo uređuju se, između ostalog, i definiraju različiti plovni i pomorski objekti. Zadnja promjena *Pomorskog zakonika* dogodila se 2019. godine i prema toj noveli upravo su promijenjene definicije broda, jahte i brodice.

Cilj ovog završnog rada jest analizirati pravni status broda, jahte i brodice prema noveliranom *Pomorskom zakoniku* iz 2019. godine. Završni rad sadrži osam poglavlja. Prvo je poglavlje *Uvod* u kojem se analiziraju predmet i cilj rada te njegova struktura. Drugo poglavlje završnog rada vezano je za pojam i vrste plovnih objekata, a treće poglavlje za elemente koji individualiziraju brodove i druge plovne objekte. U tom poglavlju objašnjava se državna pripadnosti broda, ime i oznaka broda te luka upisa i pozivni znak.

Četvrto poglavlje završnog rada odnosi se na upis brodova. U tom se poglavlju analiziraju uvjeti za upis brodova u upisnik brodova, ustrojstvo upisnika brodova, vrste upisa (prvi upis, upis u upisni list A, uknjižba, predbilježba, zabilježba, brisanje broda iz upisa) te postupak upisa (nadležnost lučke kapetanije, provođenje upisa i stranke u postupku upisa). U petom poglavlju završnog rada analizira se sigurnost brodova, točnije utvrđivanje sposobnosti brodova za plovidbu, tehnički nadzor i klasifikacija brodova (pojam i cilj klasifikacije, pregledi broda u svrhu klasifikacije, pravila, klasifikacijske isprave i oznake klase broda).

Šesto poglavlje završnog rada vezano je za brodske isprave i knjige. U tom se poglavlju nabrajaju i objašnjavaju brodske isprave o identitetu (upisni list, privremeni plovidbeni list i popis posade) te brodske knjige (brodski dnevnik, dnevnik stroja, zdravstveni dnevnik, radio dnevnik, knjiga pregleda i nadzora, knjiga o uljima i knjiga tereta).

Sedmo poglavlje završnog rada bavi se brodicama i jahtama. U tom se poglavlju analiziraju pojam i razvrstaj brodica i jahti, uvjeti za plovidbu, područja plovidbe brodica te utvrđivanje sposobnosti za plovidbu brodica i jahti. Osmo poglavlje završnog rada jest zaključak u kojem se sažeto iznosi sve što je razrađeno u radu te se donose određene spoznaje o pravnom statusu broda, jahte i brodice prema noveliranom *Pomorskom zakoniku* iz 2019. godine. Radu je pridodan i popis literature korištene tijekom pisanja završnog rada.

2. POJAM I VRSTE PLOVNIH OBJEKATA

Prema *Pomorskom zakoniku* najširi pojam objekta koji se nalazi na moru je pomorski objekt. Tim pojmom obuhvaćeni su objekti namijenjeni za plovidbu morem (plovni objekti) ili objekti stalno privezani ili usidreni na moru (plutajući objekti) te objekti u potpunosti ili djelomično ukopani u morsko dno ili položeni na morsko dno (nepomični odobalni objekti). Najbrojniji pomorski objekti su plovni objekti koji mogu biti brod, ratni brod, podmornica, jahta i brodica. [2]

Pojam *brod* obuhvaća različite vrste pomorskim plovila, stoga ih *Pomorski zakonik* detaljno definira. *Brod*, osim ratnog broda, jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem, čija je duljina veća od 15 metara, a bruto tonaža veća od 15 ili je ovlašten prevoziti više od 12 putnika. Brod može biti putnički, teretni, tehnički plovni objekt, ribarski, javni ili znanstvenoistraživački. Pod vrstom broda također spadaju postojeći brod i brod u gradnji, odnosno gradnja broda od trenutka polaganja kobilice ili sličnog postupka gradnje do trenutka upisa u upisnik brodova. [10]

Pomorski brodovi mogu se podijeliti prema sljedećim kriterijima:

- obliku plovila (ledolamac, tegljač, ratni brod, LNG i LPG),
- vrsti materijala od kojeg je izgrađen (drvo, aluminij, stakloplastika, čelik),
- namjeni (trgovački, ratni, javni brod, rekreacijski, natjecateljski),
- prema vrsti trupa (jednotrupac, dvostrupac, trotrupac i vise trupac),
- prema vrsti pogona (električni, unutarnji, vanjski, dizelski, parni, plinski, parnoplinski, vodeni, zračni i pogon s unutarnjim izgaranjem),
- prema vrsti načina korištenja pogona (jedrilica – jedro, motorni – dizel motor, veslački čamac – veslo kao porivno sredstvo),
- javni brod (ratni brod, policijski brod, brod lučke kapetanije i vatrogasni brod),
- brodovi za prijevoz posebnog tereta (specijalni brodovi i brodovi koji prevoze smrznuti teret),
- brodovi unutarnje plovidbe (riječni, jezerski i kanalski),
- brodovi preookeanske ili prekomorske plovidbe (kruzeri, veliki tankeri, nosači aviona),
- brodovi za kružna putovanja (kruzeri, jahte, jedrilice),
- duljini trupa i broju putnika (brod, jahta, brodica). [3]

Putnički brod jest brod na mehanički pogon koji je ovlašten prevoziti više od 12 putnika. *Ro-ro putnički brod* je brod koji prevozi više od 15 putnika na kojem se nalaze ro-ro teretni prostori ili prostori posebne kategorije. Brzim putničkim plovilom smatra se brzo plovilo ako mu je volumen istisnine do projektne vodne linije veći od 500 m^3 , a brzina veća od 20 čvorova. [10]

Ribarski brod jest brod s mehaničkim porivom namijenjen i opremljen za ulov ribe i drugih bića iz mora ili na morskom dnu, čija je duljina veća od 15 metara, a bruto tonaža veća od 15. *Javni brod* je brod, osim ratnog broda, koji je namijenjen i opremljen za obavljanje djelatnosti od općeg interesa države, a čiji je vlasnik, odnosno brodar država ili neko drugo tijelo ovlašteno od države (npr. policijski brod, brod lučke kapetanije, brod Obalne straže i sl.) i koji služi isključivo u negospodarske svrhe. [10]

Teretnim brodom smatra se brod namijenjen za prijevoz tereta sa ili bez mehaničkog poriva. *Tehnički plovni objekt* jest brod, sa ili bez mehaničkog poriva, koji je namijenjen za obavljanje tehničkih radova (bager, dizalica, jaružalo, pokretni odobalni objekt za istraživanje i eksploataciju podmorja i sl.), dok je znanstvenoistraživački brod onaj koji je namijenjen isključivo za znanstvena ili tehnološka istraživanja ili iskorištavanje mora, morskog dna ili njegova podzemlja, opremljen opremom i uređajima za tu namjenu, kao i smještajem za posebno osoblje. [10]

Jahta je plovni objekt za sport i razonodu, neovisno koristi li se za osobne potrebe ili za gospodarsku djelatnost, a čija je duljina veća od 15 metara i koji je namijenjen za dulji boravak na moru te koji je pored posade ovlašten prevoziti ne više od 12 putnika. Ako takav plovni objekt ima stranu državnu pripadnost i koji se takvim smatra prema propisima države čiju državnu pripadnost ima, *Pomorski zakonik* ga posebno navodi i definira kao stranu jahtu. Velika putnička jahta jest jahta duljine trupa jednakog 24 metra ili većeg ta koja je osim posade ovlaštena prevoziti više od 12, ali ne više od 36 putnika. [10]

Brodica jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem koji je ovlašten prevoziti najviše 12 putnika, čija je duljina trupa veća od 2,5 metra, a manja ili jednaka 15 metara, ili ukupne snage porivnih strojeva veća od 5 kW. Pojam brodica ne obuhvaća: plovila koja pripadaju drugom pomorskom objektu u svrhu prikupljanja, spašavanja ili obavljanja radova; plovila namijenjena isključivo za natjecanja; kanue, kajake, gondole i pedaline; te daske za jedrenje i daske za jahanje na valovima. [10]

Ratni brodovi su posebni plovni objekti. *Hrvatski ratni brod* jest plovni objekt, uključujući podmornicu, koji je pod zapovjedništvom pripadnika Oružanih snaga Republike

Hrvatske, a čija je posada vojna, odnosno podvrgnuta vojnoj disciplini i koji je dužan isticati vanjske znakove raspoznavanja ratnih brodova hrvatske državne pripadnosti kad god je potrebno da svoje svojstvo učini poznatim. [10]

Za svaki plovni objekt potrebno je utvrditi njegovu sposobnost za plovidbu prema odredbama propisanim *Pomorskim zakonikom*, drugim zakonima, podzakonskim propisima te tehničkim pravilima Hrvatskog registra brodova. Ta pravila i propisi u vezi su sa sigurnošću ljudskih života na moru, zaštitom na radu, propisanim brojem stručnih radnika, sprječavanjem onečišćenja mora i zraka, zaštitom morskog okoliša te sprječavanjem onečišćenja morskog okoliša uljima, otpadnim vodama, smećem i štetnim stvarima. [3]

Plovni i ostali pomorski objekti upisuju se u upisnike pomorskih objekata. Od siječnja 2020. godine postoji isključivo Jedinstveni upisnik brodova. [10] U upisnik pomorskih objekata hrvatske državne pripadnosti upisuju se pomorski objekti i pomorski objekti u gradnji, osim ratnih brodova i brodova u gradnji koji se grade za potrebe Oružanih snaga Republike Hrvatske ili stranih oružanih snaga te se isti vodi u elektroničkom obliku. Prije te izmjene *Pomorski zakonik* poznavao je različite upisnike: upisnik nepomičnih odobalnih objekata, upisnik plutajućeg objekata, upisnik jahti, upisnik jahti u gradnji, upisnik ribarskih brodova, upisnik javnih brodova i upisnih trgovačkih brodova, a brodice su se upisivale u očevidnike. [3]

3. ELEMENTI ZA INDIVIDUALIZACIJU BRODOVA

Elementi za individualizaciju brodova jesu pozivni znak, luka upisa, ime ili oznaka broda i državna pripadnost broda. Svrha broda jest obavljanje određenih djelatnosti na moru, pa ga je vrlo važno identificirati i individualizirati, kao i odrediti mu njegove tehničke karakteristike posebno baždarske podatke i klasu broda.

3.1. DRŽAVA PRIPADNOSTI

Pod pojmom državne pripadnosti broda podrazumijevaju se materijalne i formalne pretpostavke potrebne da bi brod mogao viti zastavu određene države. Državna pripadnost broda jedan je od važnijih elemenata individualizacije brodova. Brodovi mogu biti domaće i strane pripadnosti. Prema brodovima strane državne pripadnosti država luke treba imati isti odnos kao prema vlastitim brodovima posebno u pogledu korištenja lučkih usluga. [6]

Državna pripadnost broda definira pravnu vezu između države kojoj brod pripada i samoga broda. Pod materijalnu pretpostavku podrazumijeva se pripadnost brodara ili brodovlasnika državi čiju zastavu brod vije. Prema pomorskopravnoj praksi neke države smatraju da osim brodovlasnika i brodara posada također treba biti iste državne pripadnosti kao i brod čijoj državi pripada, odnosno čiju zastavu vije. S druge strane, postoje određene države koje su vrlo liberalne u priznavanju državne pripadnosti brodovima jer ne traže ispunjenje određenih materijalnih pretpostavki. To su države tzv. *jeftine* ili *pogodovne zastave*. [6]

Ženevska konvencija o otvorenom moru iz 1958. godine propisala je da svaka država uređuje i stvara svoja pravila vezane za državnu pripadnost. Brodovi pripadaju onoj državi čiju brod zastavu vije. Tako brodovi koji viju hrvatsku zastavu podliježu hrvatskim zakonima koje je propisao Hrvatski sabor. U prosincu 1982. godine održana je konferencija Ujedinjenih naroda na kojoj su dogovoreni uvjeti za upis brodova u nacionalni upisnik brodova. *Konvencija UN o pravu mora* radi razliku između država zastave broda, države luke i obalne države. Država zastave broda je ona u čiji je upisnik brod upisan i koja je dužna obavljati nadzor nad tim brodovima te ima jurisdikciju u pogledu upravnih, tehničkih i socijalnih prava.

Upisnici brodova su javne knjige, sastoje se od glavne knjige i zbirke isprava. Glavna knjiga se sastoji od uložaka, svaki brod i drugi plovni i pomorski objekt se upisuju u svoj uložak. Svaki uložak se sastoji od listova A, B i C, u koje se upisuju različiti podatci važni za

objekt koji je upisan u taj uložak. Hrvatsku državnu pripadnost plovila će imati kada se brodu izda privremeni plovidbeni list ili kada se upiše u upisnik brodova. *Pomorski zakonik* poznaje fakultativno i obvezno upisivanje plovnih objekata u upisnik brodova. [6].

3.2. IME I OZNAKA BRODA

Ime je jedan od najvažnijih podataka za individualizaciju broda. Brod koji je upisan u hrvatski upisnik brodova mora imati ime (osim tehničkih plovnih objekata). Brodice se označavaju prema tipu plovila, bilo da je riječ o osobnom plovilu ili plovilu za gospodarske namjene. Svaki brod, brodica i jahta pored imena broda moraju imati oznaku. Brod i brod u gradnji upisani u upisnik brodova moraju imati Nacionalni identifikacijski broj (u daljnjem tekstu: NIB). NIB je jedinstveni identifikacijski broj koji se dodjeljuje brodu, odnosno brodu u gradnji u trenutku upisa u upisnik brodova. Brod zadržava NIB koji mu je dodijeljen upisom u upisnik kao brodu u gradnji, kao i u slučaju rekonstrukcija koje imaju za posljedicu promjenu njegove namjene i/ili vrste pomorskog objekta. Ministar pomorstva posebnim pravilnikom uređuje način i postupak određivanja NIB-a, imena, oznake i luke upisa broda. [10]

Ime broda, brodice i jahte određuje brodovlasnik. Pravilo u pomorskopravnoj praksi glasi da dva broda nikada ne mogu imati isto ime i oznaku. Ime se određuje brodovlasnikovim ili brodarevim prijedlogom, a Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture ga prihvaća ili odbija u skladu s posebnim pravilnikom koji regulira određivanje imena brodovima u Hrvatskoj (*Pravilnik o određivanju imena, oznaka i pozivnih znakova prepoznavanja brodova te o vođenju propisa imena, odnosno oznaka broda*).

Brodu se ne može odrediti ime koje je neprikladno iz moralnih, vjerskih i povijesnih razloga ili je suprotno interesima Republike Hrvatske. Samo brodu koji plovi u područjima kategorije *neograničena plovidba* može se odobriti ime Hrvatska, imena zemljopisnih područja, glavnog grada te ostalih gradova u Republici Hrvatskoj, kao i otoka na Jadranu površine veće od 15 km².

U postupku prvog upisa broda, ako je zahtjev za prvi upis usvojen te ako ne postoje prepreke da se brodu dodjeli predloženo ime, ime broda određuje se rješenjem o prvom upisu.

3.3. LUKA UPISA

Uz ime i oznaku, brod mora imati i naznačeno ime luke upisa. Luka upisa mora biti ispisana na krmu ispod imena broda, odnosno ispod imena plovnog objekta. Zahtjev za upis broda u upisnik brodova podnosi se nadležnoj lučkoj kapetaniji. Luka upisa je luka na čijem je području sjedište lučke kapetanije u kojoj je brod upisan. Ime i luka upisa broda s krstaškom krmom, moraju biti ispisani na objema stranama krme. Oznaka tehničkog plovnog objekta, plutajućeg objekta i nepomičnog odobalnog objekta mora biti ispisana na objema stranama pramca i na krmu.

3.4. POZIVNI ZNAK

Svaki brod veći od 500 BT i svi brodovi koji plove na međunarodnoj liniji moraju imati jedan od uređaja za radijsku komunikaciju. Svaki brod, odnosno plovni objekt koji posjeduje pomorsku radijsku postaju mora imati pozivni znak prepoznavanja. Kod izdavanja dozvole za pomorsku radijsku postaju Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture određuje pozivni znak prepoznavanja. Pozivni znak se određuje rješenjem o određivanju imena broda te je identičan s pozivnim znakom brodske radiopostaje. Pozivni znak sastoji se od slova, brojeva i drugih oznaka identifikacije prema međunarodnim propisima radio prometa. [6]

3.5. BAŽDARSKI PODATCI I KLASA BRODA

Brod se individualizira i pomoću *baždarskih podataka* (baždarenje broda prije upisa u upisnik brodova obavlja Hrvatski registar brodova prema tehničkim pravilima, a radi utvrđivanja tonaže broda – obujma zatvorenih brodskih prostora) i *klasom*. Klasifikacija je stupanj povjerenja koje brodu pridaje određeni klasifikacijski zavod na temelju svojih pravila, a ovisi o čvrstoći, upotrebljivosti materijala i konstrukciji broda, odnosno o tehničkoj kvaliteti njegovih uređaja, strojeva i opreme. Najpoznatiji su strani klasifikacijski zavodi: engleski *Lloyd's Register of Shipping*, francuski *Bureau Veritas*, talijanski *Registro Italiano Navale*, američki *American Bureau of Shipping*; norveški *Det Norske Veritas*, njemački *Germanischer Lloyd* i drugi. Klasifikacijski zavod u Hrvatskoj je Hrvatski registar brodova.

4. UPIS BRODOVA

Brodovi i drugi pomorski i plovni objekti (osim ratnih brodova) upisuju se u upisnik brodova. Osnovni cilj upisa brodova je da se odrede strogi kriteriji glede preduvjeta za upis što podrazumijeva dužnost nadzora nad brodovima vlastite državne pripadnosti. Temeljem upisa u upisnik brodova plovni objekt stječe pravo vijanja zastave države u čiji je upisnik upisan. Upisnike brodova u Hrvatskoj vode lučke kapetanije. Vrste upisa brodova jesu prvi upis u upisnik brodova, upis u list A, uknjižba, predbilježba, zabilježba, brisanje broda te ponovni upis broda. [10].

4.1. UVJETI ZA UPIS U UPISNIK BRODOVA

Upisnici brodova su javni i vode se u elektroničkom obliku, a u njih se upisuju različiti podatci važni za tehničke i pravne karakteristike broda ili nekog drugog pomorskog objekta, npr. podatci poput imena broda, vlasnika broda ili oznake NIB (nacionalni identifikacijski broj). Prema odredbama noveliranog *Pomorskog zakonika* iz 2019. godine u upisnik brodova može se upisati:

- brod koji je u cjelini ili djelomično u vlasništvu državljana Republike Hrvatske;
- brod koji je u cjelini ili djelomično u vlasništvu državljana države članice Europskog gospodarskog prostora (u daljnjem tekstu: EGP) ako je kompanija ili brodar broda hrvatska pravna osoba;
- brod koji je u cjelini ili djelomično u vlasništvu pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj;
- brod koji je u cjelini ili djelomično u vlasništvu pravne osobe sa sjedištem u državi članici EGP-a ako je kompanija ili brodar broda pravna osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj;
- pomorski objekt koji je u cjelini ili djelomično u vlasništvu državljana države članice EGP-a ili pravne osobe osnovane sukladno propisima države članice EGP-a i sa sjedištem u državi članici EGP-a, pod uvjetom da je brod upravljan iz podružnice u Republici Hrvatskoj;

- brod koji je u vlasništvu strane fizičke osobe s prebivalištem izvan Republike Hrvatske ili izvan države članice EGP-a ako je kompanija ili brodar broda pravna osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj;
- brod koji je u vlasništvu strane pravne osobe sa sjedištem izvan Republike Hrvatske ili izvan države članice EGP-a ako je kompanija ili brodar broda pravna osoba sa sjedištem u državi članici EGP-a, a ta kompanija ili brodar ima podružnicu u Republici Hrvatskoj;
- brod koji je u vlasništvu strane pravne osobe sa sjedištem izvan Republike Hrvatske i izvan druge države članice EGP-a ako je ta strana pravna osoba brodovlasničko trgovačko društvo ovisno o pravnoj osobi sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja je porezni obveznik poreza po tonaži. [10]

U upisnik brodova mora se upisati brod u gradnji ako je u vlasništvu fizičke ili pravne osobe s prebivalištem, odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj, dok se u upisnik brodova može upisati brod koji se gradi u hrvatskom brodogradilištu, a nalazi se u stranom vlasništvu.

U upisnik se ne upisuju podmorski cjevovodi i pontonski gatovi, kao ni brodice u gradnji. U upisnik se ne može upisati brod koji je upisan u inozemnom upisniku brodova. Upis brodova ograničen je za plovila iznad dopuštene starosti te tehničkih uvjeta koje ministar pomorstva propisuje posebnim pravilnikom. Starost broda u trenutku podnošenja zahtjeva prvog upisa ne smije prelaziti 25 godina. Izuzetak je ribarski brod kojemu je dozvoljen upis u upisnik brodova bez obzira na starost ako udovoljava odredbama posebne Direktive EU. [10]

Kako se brod i drugi pomorski objekti upisuju u upisnik brodova, tako se prema zakonskim uvjetima mogu i brisati. Brod se briše iz upisnika brodova po službenoj dužnosti (ako je propao ili se pretpostavlja da je propao te ako prestane udovoljavati uvjetima za upis brodova u uvjetima propisanim *Pomorskim zakonikom*) i/ili na zahtjev vlasnika. [10] Pretpostavlja se da je brod propao ako su od primitka posljednje vijesti o brodu protekla tri mjeseca te se prema tome pretpostavlja da je propao onog dana kada su primljene posljednje raspoložive vijesti o njemu. Jahta ili brodica se brišu iz upisnika brodova ako vlasnik nije platio naknadu dvije godine uzastopce. Pod istim pretpostavkama moguće je i brisanje broda u gradnji. [10]

4.2. USTROJSTVO UPISNIKA BRODOVA

Od siječnja 2020. godine postoji Jedinostveni upisnik brodova u koji se upisuju svi pomorski objekti osim ratnih brodova i brodova u gradnji koji se grade za potrebe Oružanih snaga Republike Hrvatske ili stranih oružanih snaga.

Prema *Pomorskom zakoniku* upisnik brodova sastoji se od glavne knjige i zbirke isprava te se vodi u elektroničkom obliku. Glavna knjiga upisnika brodova sastoji se od uložaka, koji imaju listove A, B i C te se svaki brod upisuje u poseban uložak. Ulošci su označeni rednim brojem, a NIB pomorskog objekta identičan je rednom broju uložka u koji je upisan pomorski objekt. U list A glavne knjige uložka upisnika brodova upisuju se vrsta pomorskog objekta, podatci o identitetu pomorskog objekta i njegove osnovne tehničke značajke. [6]

U list B upisuje se tvrtka, odnosno naziv i sjedište pravne osobe, odnosno osobno ime i prebivalište fizičke osobe koja je vlasnik broda i osobna ograničenja vlasnika u vezi sa slobodnim raspolaganjem brodom. Ako brodar ili kompanija nije i vlasnik broda, u list B uložka glavne knjige mora se upisati i tvrtka, odnosno naziv i sjedište brodar i kompanije pravne osobe, ili ime i prebivalište brodar i kompanije fizičke osobe. Za jahte i brodice u list B mora se upisati tvrtka, odnosno naziv i sjedište pravne osobe korisnika jahte, odnosno korisnika brodice ili osobno ime te prebivalište fizičke osobe korisnika jahte, odnosno korisnika brodice. Za brod u gradnji u list B mogu se, radi evidentiranja, upisati i tvrtka, odnosno naziv i sjedište, odnosno osobno ime i prebivalište naručitelja. Vlasnik broda, brodar, kompanija, korisnik jahte ili korisnik brodice dužni su podnijeti lučkoj kapetaniji zahtjev za upis promjene u roku od 30 dana od promjene bilo kojih podataka vezanih za osobe koje se upisuju u list B uložka glavne knjige upisnika brodova. [6]

U list C uložka glavne knjige upisnika brodova upisuju se stvarna prava kojima je brod ili njegov dio opterećen te prava stečena na tim pravima, zakup broda, brodarski ugovor na vrijeme za cijeli brod, pravo prvokupa te druga ograničenja raspolaganja brodom kojima je podvrgnut vlasnik opterećenog broda, zabrane opterećivanja i otuđivanja te sve zabilježbe za koje nije izričito određeno da se upisuju u drugi list uložka. Za javne brodove nije dozvoljen upis u list C uložka glavne knjige upisnika brodova. [6]

4.3. VRSTE UPISA BRODOVA

Vrste upisa brodova su: prvi upis, upis u upisni list A broda, uknjižba, predbilježba, zabilježba, brisanje broda iz upisa i ponovni upis broda. Potrebno je poznavati vrste upisa brodova jer nam znanje o njima olakšava pokretanje postupka upisa broda u upisnik ili brisanje broda iz upisnika [7]. Pravo vlasništva i ostala stvarna prava na brodu mogu se upisati na brod u cjelini ili na udio u brodu određen s obzirom na cjelinu.

4.3.1. Prvi upis u upisnik broda

Pod prvim upisom u upisnik brodova podrazumijeva se upis broda koji nije već do sada bio upisan u upisnik brodova. Ovim upisom se stječe državna pripadnost broda, postojećeg ili broda u gradnji, koji se upisuje u upisnik. Dopuštanje prvog upisa broda je u nadležnosti lučkih kapetanija.

Uz prijavu za prvi upis broda potrebno je priložiti sljedeće isprave:

- ispravu kojom se dokazuje pravo vlasništva na brodu (npr. ugovor o kupoprodaji),
- isprava kojom se dokazuje da je udovoljeno uvjetima za upis broda u upisnik brodova,
- isprava kojom se dokazuju drugi podatci koji se unose u list A,
- potvrdu tijela koje vodi strani upisnik brodova da je brod brisan iz tog upisnika broda,
- pisanu izjavu vlasnika broda da odgovornost za upravljanje brodom prenosi na kompaniju,
- ovjere na punomoć za zastupanje. [7]

Dokumenti potrebni za upis brodice i jahte jesu isprave kojima se utvrđuje status korisnika jahte i brodice, isprave koje potvrđuju vlasništvo brodice i jahte te svjedodžbe kojima se utvrđuje tehnička prihvatljivost plovila.

Za brod u gradnji će biti dopušten prvi upis u onoj lučkoj kapetaniji u čijoj se nadležnosti brod gradi ako su uz prijavu (prijedlog) za prvi upis priloženi dokazi o vlasništvu, potvrda brodogradilišta o tehničkim podacima koji se upisuju u list A upisnika brodova u gradnji, mjestu i početku gradnje, izjava vlasnika broda o imenu broda ili ako brod nema ime te izjava brodogradilišta o oznaci broda u gradnji.

4.3.2. Upis u upisni list A broda

U upisni list A broda upisuju se tehnički i identifikacijski podatci broda. Tako se u list A uložka glavne knjige upisnika brodova upisuju opći podatci o upisanom pomorskom objektu (vrsta pomorskog objekta, namjena, područje plovidbe, luka upisa i ograničenja). Upisuju se i identifikacijski podatci (oznaka, ime, IMO broj, CFR broj, pozivni znak, MMSI, identifikacijski broj plovila (CIN ili WIN) ili broj gradnje). Zatim su tu glavne izmjere (duljina preko svega, širina, visina na boku, bruto i neto tonaža, gaz na ljetnoj teretnoj liniji ili maksimalni gaz, nadvođe na ljetnoj teretnoj liniji, nosivost na ljetnoj teretnoj liniji ili maksimalna nosivost), podatci o porivnom uređaju, ostali tehnički podatci (oznaka automatizacije, materijal gradnje, broj paluba, model, najveći dopušteni broj osoba, ukupni broj putnika).

U list A se upisuju i podatci o gradnji (mjesto i država gradnje, naziv brodogradilišta, graditelja ili proizvođača, godina gradnje i/ili godina postavljanja, datum i sat postavljanja kobilice, odnosno kojeg drugog dijela broda čije postavljanje odgovara fazi postavljanja kobilice, broj praćenja gradnje izdan od priznate organizacije, oznaka pomorskog objekta u gradnji), kao i podatci o prethodnom upisu (ime broda, luka upisa broda i država pripadnosti broda) te nabavna vrijednost. [10]

4.3.3. Uknjižba i predbilježba

Uknjižba je upis kojim se omogućuje upisivanje, prijenos, ograničenje ili prestanak prava bez posebnog opravdanja (bezuvjetno upisivanje ili brisanje prava). Dopušta se na temelju javnih isprava (sastavljene od strane suda) ili privatnih isprava (moraju sadržavati točnu oznaku broda ili prava na temelju kojeg se uknjižba provodi te izričitu izjavu osobe čije se pravo ograničava, opterećuje, ukida ili prenosi da dopušta uknjižbu). Postoji i predbilježba. Njome se omogućuje upisivanje, prijenos, ograničenje ili prestanak prava uz uvjet naknadnog opravdanja, odnosno uvjetno upisivanje ili brisanje prava. [3]

4.3.4. Zabilježba

U listu A, B i C uložka glavne knjige upisnika može se upisati i zabilježba. Radi se o zapisu u koji se bilježe osobni odnosi važni za raspolaganje brodom i imovinom. Svrha zabilježbe je da se nitko u čiju je korist upisano kakvo pravo u upisnik brodova ne može

pozvati na to pravo da mu ti odnosi nisu bili poznati. Vlasnik broda može zahtijevati upis zabilježbe prvenstvenog reda za namjeravano otuđenje broda ili opterećenje hipotekom. Hipotekarni vjerovnik može zahtijevati upis zabilježbe za namjeravano ustupanje ili namjeravano brisanje svoje tražbine. Ako je zabilježba prvenstvenog reda dopuštena za namjeravano opterećenje broda hipotekom na brodu, zabilježba gubi učinak protekom roka od jedne godine, a u ostalim slučajevima protekom roka od 60 dana od dana kad je bila dopuštena. [10]

Lučka kapetanija određuje zabilježbu, kao i brisanje iste. Na osnovu zabilježbe lučka kapetanija donosi rješenje kojim dopušta prijenos upisa broda u novi upisnik brodova sa svim podacima iz upisnika brodova te isti upućuje lučkoj kapetaniji u čiji se upisnik brod ima upisati. [3]

4.3.5. Prijenos upisa

Prije novele *Pomorskog zakonika* iz 2019. jedan od vrsta upisa je bio i prijenos upisa. Lučka kapetanija dopustit će prijenos upisa broda iz jednog upisnika brodova u drugi na temelju isprave kojom se dokazuje da će brod promijeniti luku upisa i da će se upisati u luci koja se nalazi na području lučke kapetanije. Lučka kapetanija donosi dopuštenje i rješenje o prijenosu broda. Zapravo se radi o prijenosu broda između dva hrvatska upisnika, na temelju isprava.

Prijedlog za prijenos upisa broda u upisnik brodova koji vodi druga lučka kapetanija podnosi se lučkoj kapetaniji kod koje je brod upisan. Uz prijedlog moraju se priložiti isprave kojima se dokazuje da postoje pretpostavke za prijenos upisa broda. Kada lučka kapetanija u čiji je upisnik brod upisan primi prijavu ili prijedlog za prijenos upisa broda u upisnik brodova druge lučke kapetanije, zabilježit će traženje prijenosa u upisnik brodova u koji je brod upisan. [10]

4.3.6. Brisanje broda iz upisa

Brisanje broda označava postupak brisanja broda iz upisnika brodova. Prema *Pomorskom zakoniku* brod se briše iz upisnik broda po službenoj dužnosti ako je propao ili se pretpostavlja da je propao ili ako prestane udovoljavati uvjetima za upis broda u upisnik brodova odnosno na zahtjev vlasnika. [10]

Pretpostavlja se da je brod propao ako su od primitka posljednje vijesti o brodu protekla tri mjeseca. U tom slučaju pretpostavlja se da je brod propao onoga dana kad su primljene posljednje raspoložive vijesti o njemu. Osim nabrojenog, jahta i brodica brišu se iz upisnika brodova ako vlasnik ili korisnik jahte ili brodice dvije godine uzastopce ne plati propisanu naknadu. Vlasnik broda dužan je o okolnostima za brisanje broda po službenoj dužnosti obavijestiti lučku kapetaniju u roku od 15 dana od dana njihova nastanka. [10]

Ako je osnovana hipoteka na brodu, za brisanje broda iz upisnika brodova potreban je pristanak hipotekarnih vjerovnika. Kad se radi o brisanju broda po službenoj dužnosti na kojem je osnovana hipoteka, brisanje broda će se obaviti istekom roka od tri mjeseca od dostave obavijesti hipotekarnim vjerovnicima da su se stekli uvjeti za brisanje broda po službenoj dužnosti ili odmah nakon primitka vjerovnikove suglasnosti za brisanje broda. Isto vrijedi i za brodove u gradnji.

4.4. POSTUPAK UPISA

Prilikom upisivanja broda u upisnik potrebno je poznavati pravila i postupke upisa broda. Od siječnja 2020. godine sve lučke kapetanije postaju Jedinstveno upravno mjesto (JUM) za zaprimanje zahtjeva za upis brodova [10]. Lučka kapetanija će dopustiti upis broda u upisnik samo ako nema nikakvih smetnji traženom upisu, ta ako su zadovoljeni svi uvjeti za stjecanje državne pripadnosti, ako nema sumnje da je predlagatelj ovlašten za podnošenje prijedloga/zahtjeva, ako je traženje osnovano prema sadržaju dostavljenih isprava i ako su te isprave valjanog oblika. Upisi u upisnik brodova obavljaju se na temelju rješenja nadležne lučke kapetanije, osim onih koji su u nadležnosti suda. [7]

Za postupak upisa broda bitni elementi su samo provođenje upisa, nadležnost lučke kapetanije i stranke u postupku upisa. Za upis broda čiji je vlasnik strana pravna ili fizička osoba, osoba bez hrvatskog državljanstva ili osoba s hrvatskim državljanstvom i prebivalištem u inozemstvu, a brodar je hrvatska fizička ili pravna osoba s prebivalištem ili sjedištem u Republici Hrvatskoj, nadležna je lučka kapetanija prema sjedištu ili prebivalištu brodara. Za upis jahte koja je u cijelosti ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe, osoba bez hrvatskog državljanstva ili osoba s hrvatskim državljanstvom ili prebivalištem u inozemstvu, nadležna je lučka kapetanija na čijem se području jahta pretežito nalazi. Za upis broda u gradnji nadležna je lučka kapetanija prema sjedištu brodogradilišta. Za upis broda čiji vlasnik

ili brodar nema sjedište na području lučke kapetanije, nadležna je ona kojoj je podnesen zahtjev za upis. [10]

Protiv rješenja lučke kapetanije koja vodi upisnik brodova moguće je podnijeti žalbu u kojoj stranke mogu iznositi svoje činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na bitne povrede pravila postupka. Lučka kapetanija može odbaciti nepravodobnu i nedopuštenu žalbu, ali svoje rješenje ne može preinačiti ni ukinuti, već to čini nadležno ministarstvo.

Postupak upisa je upravni postupak. Upisi u upisnik se obavljaju na temelju rješenja lučke kapetanije, dok sud odlučuje u postupcima ovrhe na brodu, sudske hipoteke, postupku izdavanja privremenih mjera na brodu i onih upisa koji se obavljaju na temelju ostavinskog rješenja suda o nasljedstvu i legatu. [10]

Postupak upisa započinje podnošenjem zahtjeva za upis te potrebne dokumentacije koja sadrži sve podatke za ostvarivanje upisa, putem javne elektronske usluge dostupne u okviru sustava e-Građani ili e-Poslovanje, putem elektroničke pošte ili na drugi prikladan način koji se smatra elektroničkom dostavom, neposrednim uručanjem lučkoj kapetaniji koja vodi upisnik ili poštom. Nakon zaprimanja zahtjeva odluke se donose u obliku rješenja o upisu. Lučka kapetanija ne može odobriti da se u upisnik upiše nešto drugo, osim onog što je u zahtjevu. Stoga, ako je predložena predbilježba, a postoje pretpostavke za uknjižbu, uknjižba se neće odraditi. [10]

Stranka mora dati zahtjev nadležnog tijela o upisima u upisnik brodova da odluče prihvatiti upis u upisnik brodova. Ako se radi o prvom upisu potrebno je predati pismenu prijavu, a za ostale upise podnosi se pismeni prijedlog. Pismene prijave i pismeni prijedlozi predaju se u lučkoj kapetaniji u kojoj se želi dobiti i steći pravo u upisnik broda, brodice i jahti. Trenutak kada je pismeni prijedlog ili pismena prijava stigla u lučku kapetaniju dosta je bitan jer govori o prvenstvenom redu upisa. Prema *Pomorskom zakoniku* treba naglasiti bitnost primitka jer će se primitak smatrati predanim samo ako je predan najkasnije prije proteka roka te da prije proteka roka stigne u nadležnu instituciju, što je u ovom slučaju lučka kapetanija. [3]

Osobe koje traže upis broda u upisnik brodova smatraju se strankama u postupku upisa. Također se pod pojmom stranaka u postupku upisa podrazumijevaju i sve druge osobe čija su prava upisana u upisnik. Upisi su dopušteni samo protiv osoba u čiju je korist, u vrijeme podnošenja zahtjeva, u upisnik brodova upisano ili se istodobno upisuje pravo vlasništva, odnosno ono pravo u pogledu kojeg se obavlja upis. Ako je više osoba uzastopno

steklo pravo na brodu ili brodu upisanom pravu, a to svoje pravo nisu upisali, posljednji stjecatelj prava može, ako dokaže tko su mu prethodnici, zahtijevati izvršenje upisa tog prava neposredno u svoju korist.

5. SPOSOBNOST BRODOVA ZA PLOVIDBU

Pod pojmom sigurnost brodova ili sposobnost brodova za plovidbu podrazumijeva se tehnički nadzor broda te klasifikacija brodova koju vrše klasifikacijski zavodi poput Hrvatskog registra brodova, utvrđivanja sposobnosti broda za plovidbu i oznake klase broda [2].

5.1. UTVRĐIVANJE SPOSOBNOSTI BRODA ZA PLOVIDBU

Uvjeti koje brod mora ispunjavati kako bi se utvrdilo je li sposoban za plovidbu uređeni su međunarodnim konvencijama i drugim međunarodnim pravilima. Najznačajnije konvencije koje reguliraju te uvjete su *SOLAS konvencija*, *Međunarodna konvencija o teretnim linijama* i *MARPOL konvencija*. Odredbe tih konvencija prenesene su u hrvatsko pravo pravilima Hrvatskog registra brodova. Brod je sposoban za plovidbu u određenim granicama plovidbe i za određenu namjenu ako udovoljava uvjetima propisanim zakonom i tehničkim pravilima Hrvatskog registra brodova odnosno vezano za:

- sigurnost konstrukcije, strojnih uređaja i opreme te rukovanja brodom,
- zaštitu na radu,
- zaštitu mora i morskog okoliša,
- smještaj putnika i posade,
- smještaja tereta. [6]

Brodovi, ovisno o svojoj veličini, konstrukciji, uređajima, opremi i drugim tehničkim uvjetima utvrđenima obavljenim tehničkim nadzorom, mogu ploviti u područjima neograničene plovidbe, velike obalne plovidbe, male obalne plovidbe, obalne plovidbe Jadranskim morem, nacionalne plovidbe, nacionalne obalne plovidbe, nacionalne priobalne plovidbe i lokalne plovidbe. [6]

Sposobnost broda za plovidbu utvrđuje se tehničkim nadzorom odnosno pregledom broda. Te poslove, u svojstvu tijela državne uprave, obavlja Hrvatski registar brodova u skladu s tehničkim pravilima. Hrvatski registar brodova obavlja pregled sposobnosti broda samoinicijativno u slučajevima predviđenim propisima ili njegovim pravilima, odnosno na zahtjev inspekcije ili druge zainteresirane osobe. Tehnički nadzor

broda, sukladno tehničkim pravilima, obuhvaća odobrenje tehničke dokumentacije na temelju koje se brod gradi ili preinačuje, tipno odobrenje strojeva, uređaja i opreme namijenjenih za ugradnju u brod, nadzor nad gradnjom ili preinakom broda, nadzor nad izradbom strojeva, uređaja i opreme namijenjenih za ugradnju u brod, pregled postojećih brodova i utvrđivanje podobnosti ustrojstva brodarar glade sigurnosti rada i zaštite okoliša tijekom korištenja brodova.

Pregledi brodova mogu biti *osnovni, redoviti i izvanredni*. *Osnovni pregled* je obvezan pregled kojem podliježe postojeći brod (tj. brod koji nije u gradnji) prije početka korištenja, i to prigodom upisa u upisnik brodova te izmjene namjene, odnosno izmjena granica plovidbe ili drugih osobina broda na koje se odnose odredbe tehničkih pravila. *Redoviti pregledi* su obvezni pregledi kojima podliježe postojeći brod u vremenskim razmacima propisanim tehničkim pravilima. [6]

Izvanredni pregled jest obvezan pregled kojemu podliježe postojeći brod nakon što pretrpi nesreću ili se utvrde nedostaci koji mogu utjecati na sposobnost broda za plovidbu; prigodom popravaka ili obnove dijelova broda; prigodom odgode redovitih pregleda u skladu s odredbama tehničkih pravila; kada je brod u raspredi dulje od jedne godine; prigodom privremene promjene namjene ili područja plovidbe te kada za to određeni brod zahtijevaju odredbe tehničkih pravila kao dodatak redovitim pregledima.

5.2. KLASIFIKACIJA BRODOVA

Klasifikacija brodova sastoji se od pregleda broda u svrhu klasifikacije i izdavanja klasifikacijske isprave. U Republici Hrvatskoj klasifikaciju brodova provodi Hrvatski registar brodova. [12]

5.2.1. Pojam i cilj klasifikacije

Klasifikacija je stupanj provjere koje brodu pridaje određeni klasifikacijski zavod na temelju svojih pravila, a ovisi o čvrstoći, upotrebljivosti materijala i konstrukciji broda, odnosno o tehničkoj kvaliteti njegovih uređaja, strojeva i opreme. Hrvatski registar brodova provodi klasifikaciju brodova u svrhu sigurnosti plovidbe morem. Najpoznatiji strani

klasifikacijski zavodi su *Bureau Veritas*, *American Bureau of Shipping*, *Lloyds Register of Shipping* i *Det Norske Veritas*. [6]

Klasifikacijski zavod odnosno Hrvatski registar brodova pregledava konstrukciju broda, čvrstoću broda, njegovu plovnost i pokretljivost, opremu za rukovanje i slaganje tereta, strojeve, materijale i ostale tehničke osobitosti broda. Ako brod zadovoljava na pregledu, tada se brodu izdaje klasa broda. [10]

Kako bi svi brodovi bili podložni istim klasifikacijskim i tehničkim pravilima, osnovano je Međunarodno udruženje klasifikacijskih društva (engl. *International Association of Classification Societies – IACS*). Cilj takvog udruženje je jedinstvena interpretacija i provedba minimalnih propisanih zahtjeva konvencija IMO-a među svojim članicama. Hrvatski registar brodova, koji je član IACS-a, djeluje samostalno od 1992. godine, a osnovan je 1949. godine kao Jugoslavenski registar brodova.

5.2.2. Pregledi broda u svrhu klasifikacije

Postupak klasifikacije započinje zahtjevom za klasifikaciju, od strane vlasnika ili brodogradilišta i pregledom nacрта, crteža i ostalih potrebnih dokumenata. U postupak klasifikacije uključen je nadzor nad gradnjom odnosno nadzor nad klasifikacijom novogradnji, osnovni pregled za dodjelu klase postojećeg broda ili prijenos klase, redovne preglede za održavanje klase i prigodne preglede, uključujući preglede preinaka. [12]

Osnovni pregled za dodjelu klase provodi se za sve postojeće brodove koji se prvi put primaju u HRB, neovisno o njihovoj vrsti, starosti ili području plovidbe, neovisno o nadzoru nad gradnjom i neovisno o tome imaju li vlastiti porivni uređaj ili ne. Takav osnovni pregled uključuje:

- ispitivanje dijelova brodske konstrukcije, strojeva i opreme koji su ugrađeni na brod, kao i reviziju tehničkih nacрта i ostale dokumentacije kako bi se potvrdila sukladnost sa zahtjevima *Pravila za Svjedodžbu o klasi*;
- pregled brodske konstrukcije, strojeva i opreme kako bi se utvrdilo jesu li pravilno održavani, jesu li u zadovoljavajućem stanju, zadovoljavaju li potrebe broda sukladne s njegovom namjenom i je li bilo neovlaštenih izmjena;
- provjeru nalaze li se na brodu *Svjedodžba o klasi*, zapisi, upute za upotrebu te ostale upute i dokumentacija određena *Pravila za Svjedodžbu o klasi*. [12]

Redovni ili godišnji pregledi brodova u službi odnose se na preglede za održavanje klase. Uvjeti određeni za redovne preglede odnose se na trup, opremu trupa, strojeve i električne instalacije, kao i na posebnu opremu i sustave koji su podvrgnuti redovnim i, kada je potrebno, prigodnim pregledima koje mora obaviti Hrvatski registar brodova radi održavanja klase. Ti se pregledi obavljaju u intervalima i pod uvjetima određenima u Pravilima Hrvatskog registra.

Prigodni ili izvanredni pregledi obavljaju se u sljedećim slučajevima:

- ako je brod doživio nesreću, havariju, štetu ili se sumnja na štetu koja bi mogla ugroziti sposobnost broda za plovidbu;
- ako se obavljaju izmjene ili preinake, popravci ili obnove trupa, strojnih sustava i opreme u svrhu ažuriranja klasifikacijskih dokumenata, npr. ako je redovni pregled produžen ili odgođen u odnosu na rokove propisane Pravilima, ako se odgodi uvjet klase ili preporuka, ako se promijeni vlasnik, zastava, luka upisa, ime broda i sl.;
- u svrhu ponovnog vraćanja u službu broda koji je bio u raspremi;
- u svrhu privremene promjene područja plovidbe ili namjene broda;
- ako je potrebna provjera otklanjanja nametnutih uvjeta klase.

Nakon zadovoljavajućeg završetka pregleda, bilo to nekog od redovnih ili pak nadzora nad gradnjom, hrvatski registar brodova će brodu izdati *Svjedodžbu o klasi*. Takva *Svjedodžba* ima valjanost pet godina, a tijekom tog razdoblja i dalje se provode odgovarajući godišnji pregledi i međupregledi kako bi se moglo potvrditi održava li se stanje broda tako da ostane sposoban za plovidbu bez opasnosti za sam brod, osobe na brodu, teret i pomorski okoliš.

5.2.3. Pravila o klasifikaciji

Klasifikacijska društva pregledat će brod prema pravilima i konvencijama te prema *Pomorskom zakoniku*. Konvencije koje su bitne za klasifikaciju broda jesu sljedeće:

- *Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskog života na moru (SOLAS)*,
- *Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja s brodova (MARPOL)*,
- *Međunarodna konvencija o teretnim linijama (LLC)*,
- *Međunarodni kodeks o upravljanju sigurnošću (ISM)*,
- nacionalni propisi Republike Hrvatske. [10]

5.2.4. Klasifikacijske isprave

Nakon obavljenih propisanih obaveznih pregleda klasifikacijsko društvo, tj. Hrvatski registar brodova svakom brodu izdaje neku od sljedećih isprava:

- *Uvjetno izdanu Svjedodžbu o klasi* – isprava u kojoj su zapisani nedostaci pronađeni tijekom pregleda koji utječu na sigurnost broda i koji se moraju riješiti u roku od dva mjeseca;
- *Privremenu Svjedodžbu o klasi* – isprava u kojoj se potvrđuje da su ispunjeni svi uvjeti za klasu broda i koja ima valjanost pet mjeseci, sve dok ne bude potvrđena od Glavnog ureda klasifikacijskog društva. Općenito, izdaje se isključivo ako je na odgovarajući način osigurana plovnost plovila;
- *Svjedodžbu klase punog roka valjanosti* – isprava odobrena od Glavnog ureda klasifikacijskog društva kojom se potvrđuje da su sva Pravila za klasu broda ispunjena odnosno da su se uklonili svi nedostaci iz privremene *Svjedodžbe o klasi*. Valjanost isprave iznosi 5 godina.

5.2.5. Oznake klase broda

Hrvatski brod dobit će certifikat CRS ako udovoljava zahtjevima gradnje prema odredbama međunarodnih konvencija i *Pomorskog zakonika*. Brod koji je dobio svjedodžbu i certifikat dobit će i posebnu oznaku klase broda u skladu s namjenom broda.

Klasa broda označava se različitim simbolima, odnosno brod koji zadovoljava zahtjevima Tehničkih pravila dobiva oznaku klase sastavljene od različitih simbola. Oznaka klase broda sastoji se od osnovne oznake klase i dodatne oznake klase. Obje oznake zajedno određuju stupanj pouzdanosti i osnovne značajke broda. Osnovna oznaka klase broda odnosi se na kakvoću trupa i nadzor nad gradnjom, dok se dodatna oznaka klase broda odnosi na područje plovidbe, kategoriju pojačanja za led, oznaku namjenu broda i oznaku konstrukcijskih osobina broda. Oznaka klase broda, odnosno klase registra dodjeljuje se brodu za trup, za strojni i za rashladni uređaj.

6. BRODSKE ISPRAVE I KNJIGE

Brodske isprave koje brodovi moraju imati služe kao dokaz o identitetu, sposobnosti za plovidbu i ostalim svojstvima broda. Brodske knjige, što se moraju voditi na brodu, služe za unošenje podataka o važnijim događajima i obavljenim radnjama na brodu. Propisane brodske isprave i knjige moraju se nalaziti na brodu. [6]

6.1. BRODSKE ISPRAVE

Brodske isprave koje se koriste kao dokaz o identitetu su popis posade, upisni list i privremeni plovidbeni list. [7]

6.1.1. Upisni list

Brod, brodica i jahta upisuju se u posebni uložak glavne knjige upisnika brodova koji se sastoji od tri lista: lista A, lista B i lista C. [7] Temeljem toga lučka kapetanija izdaje brodu upisni list kao dokaz o identitetu broda. Hrvatskim upisnim listom dokazuje se, između ostalog, hrvatska državna pripadnost. Upisom u privremeni upisni list može se dobiti državna pripadnost broda, brodice i jahte. [6]

Dakle, upisni list sadrži list A, gdje su navedeni tehnički podaci o brodu, namjena broda, najmanji broj članova posade (osim zapovjednika) potreban za sigurnost plovidbe broda i dr., list B, u kojemu se upisuju podaci o brodovlasniku (te brodaru i kompaniji ako nisu vlasnik broda) te list C, u kojemu se, u pravilu, može upisati hipoteka, zakup broda i brodarski ugovor na vrijeme za cijeli brod (*time charter*). Upisni list izdaje lučka kapetanija koja je brod upisala u upisnik.

6.1.2. Privremeni plovidbeni list

Privremeni plovidbeni list izdaje se brodu nabavljenom u inozemstvu koji još nema upisnog lista i brodu koji je u inozemstvu, a izgubio je upisni list. Brod koji još nije upisan u hrvatski upisnik brodova, stječe privremenim plovidbenim listom hrvatsku državnu pripadnost te time pravo i dužnost da vije zastavu hrvatske trgovačke mornarice. [6]

Privremeni plovidbeni list vrijedi do dolaska broda u prvu domaću luku, ali najdulje jednu godinu od dana njegova izdavanja. Tu ispravu izdaje hrvatsko diplomatsko ili konzularno predstavništvo.

6.1.3. Popis posade

Popis posade moraju imati pomorski brodovi koji obavljaju međunarodna putovanja i drugi pomorski brodovi čija se posada ukrcala na temelju propisane isprave za ukrcaj. Popisom posade utvrđuje se koje su osobe i kada ukrcane na brod kao članovi posade, i za kakve poslove te njihove kvalifikacije. Na popisu posade potvrđuje se (lučka kapetanija, odnosno hrvatsko diplomatsko ili konzularno predstavništvo) dolazak broda i njegov odlazak iz luke (broj članova posade i putnika, je li doplovio ili otplovio nakrcan ili prazan i datum ovjere). Popis posade izdaje lučka kapetanija. [6]

Pri svakom dolasku broda u luku popis posade mora se predati lučkoj kapetaniji, a u inozemstvu hrvatskom diplomatskom ili konzularnom predstavništvu ako ono postoji u luci dolaska. Ta tijela zadržavaju popis posade do odlaska broda. Predaja popisa posade nije obvezna za brodove koji održavaju redovite linije u nacionalnoj plovidbi.

6.2. BRODSKE KNJIGE

Brodске knjige su brodski dnevnik, dnevnik stroja, zdravstveni dnevnik, radiodnevnik, knjiga pregleda i nadzora, knjiga o uljima, knjiga o teretu, knjiga smeća. [6]

Brodске isprave i knjige moraju biti napisane na hrvatskom jeziku i moraju se nalaziti na brodu. Isprave izdane na temelju međunarodnih konvencija trebaju biti prevedene na engleski jezik. Brodske isprave stranih brodova što su ih izdala mjerodavna tijela države zastave, priznaju se u Republici Hrvatskoj uz uvjet uzajamnosti, odnosno ako nacionalno pravo stranoga broda jednako priznaje hrvatsko pravo o brodskim ispravama.

6.2.1. Brodski dnevnik

Sva plovila porivnog stroja od 110 kW i veće snage i brodovi iznad 50 BT dužni su imati brodski dnevnik. U taj se dnevnik upisuju stanje posade, putnika i tereta svakim danom, bilo to u luci ili za vrijeme plovidbe na otvorenome moru. Brodski dnevnik sadrži podatke o vjetru, zanosu, poziciji broda, devijaciji i varijaciji, visini nebeskih tijela, dnevne bilješke i druge podatke. Dok se odvija straža na brodu (bez obzira to je li brod u luci ili u plovidbi) brodski dnevnik vodi časnik na straži, a zapovjednik broda ga ovjerava. [7]

Prilikom dolaska u luku, osobito ako je riječ o brodu iz inozemstva, dnevnik se treba predati lučkoj kapetaniji na ovjeru. Brodovi koji plove na linijskoj plovidbi unutar obalnog pojasa i teritorijalnog mora Republike Hrvatske dužni su ovjeravati brodski dnevnik svakih 30 dana, odnosno jedanput mjesečno ili nakon izvanrednog događaja. [7]

6.2.2. Dnevnik stroja

Sva plovila veća od 50 BT i porivne snage od 110 KW i veće moraju imati i voditi dnevnik stroja. U dnevnik stroja unose se podatci o stanju motora glavnog i pomoćnog stroja. Dnevnik stroja ovjerava upravitelj stroja. Ako je brod na straži (bez obzira na to je li u luci ili u plovidbi) dnevnik vodi časnik na straži. U dnevnik stroja unose se i podatci poput kvara, popravka i zamjene rezervnim dijelovima broskog pogona, stanja goriva, ulja i maziva. Prilikom dolaska u luku lučka kapetanija dužna je ovjeriti dnevnik stroja i pregledati ga s pravnog aspekta. [6]

6.2.3. Zdravstveni dnevnik

Svako plovilo veće od 400 BT mora imati i voditi zdravstveni dnevnik broda. Brod u obalnoj plovidbi i u ograničenoj plovidbi također mora voditi i ispunjavati zdravstveni dnevnik. U zdravstveni dnevnik unose se podatci o zdravstvenome stanju posade i putnika ako je brod namijenjen za prijevoz putnika. [7]

Osim toga, unose se i podatci poput cijepljenja, higijenskog stanja posade i putnika, zaraze COVID-19 virusom, broju zaraženih i ostale mjere te preventivne zaštite koje su poduzete. Brodski zdravstveni dnevnik ovjerava zapovjednik broda i prilikom uplovljenja u luku ovjerava ga i pregledava lučka kapetanija.

6.2.4. Radio dnevnik

Radio dnevnik moraju voditi i u njega upisivati podatke brodovi, brodice i jahte koji moraju imati radiouređaj. U njega se upisuju podatci poput komunikacije s drugim brodovima te komunikacije s obalnom postajom. Ako je došlo do kršenja pravila u pomorskoj komunikaciji, potrebno je navesti u brodski dnevnik. Radio dnevnik ovjerava i ispunjava zapovjednik broda. Prilikom uplovljavanja u luku radio dnevnik ovjerava i pregledava lučka kapetanija. [7]

6.2.5. Knjiga pregleda i nadzora

U knjigu pregleda i nadzora, koju mora imati svaki brod, podatke upisuje Hrvatski registar brodova kad obavlja tehnički nadzor ili nadležno tijelo (lučka kapetanija) kad obavlja inspeksijski nadzor nad brodom, navodeći kakve su mane ili nedostaci. Knjiga pregleda i nadzora mora sadržavati registarski broj broda, osnovne podatke o brodu, popis brodskih isprava i knjiga koje brod mora imati, podatke o opremi trupa broda, pregrađivanju, strojnom uređaju, električnom uređaju, uređajima i sredstvima za zaštitu od požara, sredstvima za signalizaciju, radiouređaju, sredstvima za sprječavanje zagađivanja (onečišćenja) mora, opremi brodice i splavi za spašavanje, opremi u slučaju havarije i rezervnim dijelovima, podatke o izvršenom inspeksijskom nadzoru, podatke o rezultatu izvršenog tehničkog nadzora i upute o vođenju knjige. [7]

6.2.6. Knjiga o uljima

Svaki tanker od 150 BT i više i svaki drugi brod od 400 BT i više mora imati Knjigu o uljima I. Može biti dio dnevnika stroja ili poseban dokument. U nju se bilježe postupci u prostorijama stroja. U knjigu se podatci upisuju nakon balastiranja ili čišćenja tankova goriva, izbacivanja balasta ili vode za pranje iz tankova goriva, odlaganja kaljuže i izbacivanja izvan broda ili odlaganja na neki drugi način kaljužne vode koja se skupila u prostorijama stroja. Svaki tanker od 150 BT i više također mora imati i Knjigu o uljima II. u koju se bilježe postupci s teretom i balastom. [7]

6.2.7. Knjiga tereta

Svaki brod od 100 BT koji je namijenjen prijevozu tereta dužan je voditi i ovjeravati knjigu tereta [3]. Prilikom uplovljenja u luku lučka kapetanija će tu knjigu pregledati i ovjeriti u skladu s propisima. Knjigu tereta ispunjava zapovjednik ili časnik koji je zadužen za to. Ako knjigu tereta vodi časnik, zapovjednik broda pri svakom putovanju ovjerava podatke unesene u nju. U knjigu tereta upisuju se podatci poput smještaja tereta, vrste tereta i načina manipulacijom tereta. Uz tu knjigu trebaju biti priloženi grafički prikaz rasporeda tereta te plan krcanja i slaganja tereta. [6]

7. BRODICA I JAHTA

U Republici Hrvatskoj pravni status brodica i jahti je pored *Pomorskog zakonika* uređen i posebnim propisom, a to je *Pravilnik o brodicama, čamcima i jahtama* usvojenim 2020. godine. Njegovim odredbama uređuju se uvjeti za plovidbu, stavljanje na tržište i/ili uporabu rekreacijskih plovila, područja plovidbe, uvjeti i nadzor nad gradnjom jahti, brodica i čamaca, utvrđivanje sposobnosti za plovidbu jahti, brodica i čamaca, isprave jahti, brodica i čamaca te nadzor nad provođenjem njegovih odredaba. [11]

Pravilnik propisuje tehničke zahtjeve u svrhu utvrđivanja sposobnosti jahte, brodice i čamca za plovidbu u svezi sa:

- sigurnošću ljudskih života, brodice, čamca ili jahte i imovine,
- sprečavanjem onečišćenja pomorskog okoliša i unutarnjih voda uljem, štetnim tvarima, otpadnim vodama i smećem,
- zaštitom morskog okoliša i unutarnjih voda od štetnog djelovanja sustava protiv obrastanja trupa,
- zaštitom na radu, smještajem posade i putnika,
- sprečavanjem onečišćenja zraka,
- uvjetima za prijevoz putnika,
- sigurnošću uređaja za rukovanje teretom.

Odredbe *Pravilnika* primjenjuju se na jahte, brodice i čamce upisane u hrvatski upisnik brodova, na sve brodice i jahte koji plove unutarnjim morskim vodama i teritorijalnim morem Republike Hrvatske te na sve čamce koji plove unutarnjim vodama Republike Hrvatske, kada je to izričito propisano njegovim odredbama. [11]

7.1. POJAM I RAZVRSTAJ BRODICA I JAHTI

Odredbama *Pravilnika o brodicama, čamcima i jahtama* definiraju se pojmovi, odnosno plovni objekti na koje se njegove odredbe odnose, a to su:

- *Brodica* jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem koji je ovlašten prevoziti najviše 12 putnika, čija je duljina trupa veća od 2,5 metra, a manja ili jednaka 15 metara, ili ukupne snage porivnih uređaja veća od 5 kW.

Pojam brodica ne obuhvaća:

- plovila koja pripadaju drugom pomorskom objektu u svrhu prikupljanja, spašavanja ili obavljanja radova;
 - plovila namijenjena isključivo za natjecanja;
 - kanue, kajake, gondole i pedaline;
 - daske za jedrenje i daske za jahanje na valovima.
- *Brodica za osobne potrebe* jest brodica za sport i razonodu koja se ne koristi u gospodarske namjene, odnosno rekreacijsko plovilo duljine između 2,5 i 15 metara, uključujući i osobno plovilo na vodomlazni pogon bez obzira na duljinu trupa.
 - *Brodica, čamac za gospodarske namjene* jest brodica, čamac koji se koristi za obavljanje gospodarske djelatnosti.
 - *Brodica, čamac ili jahta na jedra* je brodica, čamac ili jahta koja kao porivni uređaj ima jedra dovoljne površine pomoću kojih se može kretati na moru ili unutarnjim vodama, ovaj pojam ne isključuje brodice, čamce ili jahte koje uz jedra imaju i mehanički porivni uređaj.
 - *Brodica, čamac ili jahta u gradnji* jest brodica, čamac ili jahta u gradnji od trenutka polaganja kobilice, ili sličnog stadija gradnje, do trenutka završetka gradnje.
 - *Brodica, čamac na vesla* jest brodica, čamac koja kao porivno sredstvo koristi vesla.
 - *Čamac* jest plovilo namijenjeno isključivo za plovidbu unutarnjim vodama, koje nije brod, plutajuće postrojenje ili skela, a čija je duljina trupa veća od 2,5 metara, ali manje ili jednako 20 metara, ili ukupne snage porivnih strojeva veće od 5 kW.
 - *Čamac za osobne potrebe* je čamac za sport i razonodu koji se ne koristi u gospodarske namjene, odnosno rekreacijsko plovilo duljine između 2,5 i 20 metara.
 - *Jahta* jest plovni objekt za sport i razonodu, a čija je duljina trupa veća od 15 metara i koji je namijenjen za dulji boravak na moru, što podrazumijeva odgovarajuće uvjete smještaja i boravka koji osobama na jahti omogućuju dulji autonomni boravak na moru prvenstveno s aspekta zaštite i sigurnosti. U tom smislu očekuje se da jahta bude zatvorenog tipa s nadgrađem te da je pri tome osiguran: kabinski i/ili posteljni smještaj za sve osobe na jahti, ventilacija, rasvjeta, opskrba pitkom vodom, kuhinja, sanitarni čvorovi, mjesta za odlaganje osobnih stvari za osobe na jahti i putovi pristupa / bijega.) te koji je osim posade ovlašten prevoziti do 12 putnika, razlikuju se po namjeni:
 - *jahta za gospodarske namjene* – namijenjena iznajmljivanju sa/bez posade;

- *jahta za osobne potrebe* – ne koristi se u gospodarske namjene.
- *Javna brodica*, čamac jest brodica, čamac, osim ratne brodice, čamca, namijenjena i opremljena za obavljanje djelatnosti od općeg interesa države, a čiji je vlasnik, odnosno brodar država ili neko drugo tijelo ovlašteno od države i koja služi isključivo u negospodarske namjene.
- *Motorna brodica*, čamac ili jahta je brodica, čamac ili jahta koja se kreće pomoću mehaničkog porivnog uređaja.
- *Nova brodica*, čamac ili jahta je brodica, čamac ili jahta koja nije bila upisana u upisnik brodova Republike Hrvatske, a čija starost u trenutku podnošenja zahtjeva za upis u upisnik brodova ne prelazi dvije godine i koja pri tome nije bila stavljena na tržište i/ili u uporabu u državi članici Europske unije ili trećoj državi.
- *Osobno plovilo na vodomlazni pogon* (vodeni skuter, i sl.) jest brodica, čamac duljine manje od četiri metra opremljena motorom s unutarnjim izgaranjem i vodomlaznom pumpom kao glavnim pogonskim uređajem, projektirana tako da osoba ili osobe na njoj sjede, stoje ili kleče na trupu, a ne unutar trupa.
- *Postojeća brodica*, čamac/jahta jest brodica, čamac/jahta koja nije nova brodica, čamac/jahta ili brodica, čamac/jahta u gradnji.
- *Rekreacijsko plovilo* jest plovilo bilo koje vrste namijenjeno za sport i razonodu duljine trupa od 2,5 do 24 metra mjerenoj prema usuglašenoj normi, neovisno o vrsti poriva. Odredbe ovog *Pravilnika* primjenjuju se i u slučaju kada se isto plovilo prethodno korišteno za gospodarske namjene ili za obuku rekreacijskog jedrenja, stavlja na tržište za rekreacijske svrhe. Sva rekreacijska plovila moraju biti svrstana u jednu od sljedećih projektnih kategorija:
 - A – rekreacijsko plovilo projektirano za vjetar čija snaga može biti veća od osam Bf i za značajnu valnu visinu od četiri metra i veću, pri čemu su isključeni ekstremni uvjeti, kao što su oluje, snažne oluje, orkani, tornada i ekstremni morski uvjeti ili golemi valovi;
 - B – rekreacijsko plovilo projektirano za snagu vjetra do uključivo osam Bf i značajnu valnu visinu do uključivo četiri metra;
 - C – plovilo projektirano za snagu vjetra do uključivo šest Bf i značajnu valnu visinu do uključivo dva metra;

- D – plovilo projektirano za snagu vjetra do uključivo četiri Bf i značajnu valnu visinu do uključivo 0,3 metara, uz povremenu pojavu valova najveće visine do 0,5 metara.
- *Ribarska brodica*, čamac je brodica, čamac za gospodarske namjene opremljena za gospodarsko iskorištavanje resursa koji žive u moru/unutarnjim vodama. [11]

7.2. UVJETI ZA PLOVIDBU

Svaki brod, brodica i jahta mora imati odgovarajuće uvjete za plovidbu ako se žele koristiti prema svojoj namjeni. Hrvatski registar brodova, brodski inspektori i lučka kapetanija ovlašteni su provoditi i ispitivati zadovoljava li brodica i jahta uvjete za plovidbu. [9] Postoje tri uvjeta plovnosti koje brod treba zadovoljiti, a to su stabilnost, uzgon i nepotopljivost broda. [5]

Brodica je sposobna za plovidbu u određenim kategorijama plovidbe i za određenu namjenu ako udovoljava odredbama u vezi sa: sigurnošću ljudskih života, brodice i imovine, sprječavanjem onečišćavanja morskog okoliša uljem, štetnim tvarima, otpadnim vodama i otpadom i onečišćavanja zraka, zaštitom na radu, smještajem posade i drugih osoba zaposlenih na brodici, uvjetima za prijevoz putnika te sigurnošću uređaja za rukovanje teretom. [11] Nakon što je obavljen osnovni pregled brodice i nakon što je po prvi put izdan Upisni list, plovilo podliježe redovnim pregledima na moru i na suhom.

Jahta je sposobna za plovidbu, u određenim kategorijama plovidbe, zavisno o veličini i svojoj namjeni, ako udovoljava pravilima u vezi sa: sigurnošću ljudskih života, jahte i imovine, sustavom upravljanja sigurnošću, sigurnosnom zaštitom, sprječavanjem onečišćavanja pomorskog okoliša uljem, štetnim tvarima, sanitarnim otpadnim vodama i smećem, sprječavanjem onečišćavanja zraka, zaštitom morskog okoliša od štetnog djelovanja sustava protiv obrastanja trupa, zaštitom na radu, smještajem posade i drugih osoba zaposlenih na jahti, uvjetima za prijevoz putnika, sprečavanjem onečišćavanja i upravljanjem balastnim vodama. [11]

7.2.1. Pregledi jahte

Osnovni pregled jahte obavlja se prije stavljanja jahte u službu u svrhu izdavanja *Svjedodžbe o sposobnosti jahte za plovidbu* i/ili ostalih plovidbenih isprava (u slučaju jahti duljine trupa veće od 24 metra) i uključuje pregled svih stavki na koje se *Svjedodžba* odnosi.

Osnovni pregled sastoji se od:

- provjere značajki jahte koje se odnose na konstrukciju, kvalitetu izrade i stanje trupa, strojeva, ugrađene opreme i uređaja;
- pregleda stavki strukture trupa, strojeva i opreme u svrhu utvrđivanja: da li su u zadovoljavajućem stanju te da li su odgovarajuće održavani i servisirani, da li su prikladni s obzirom na namjenu jahte, ispravnosti, da na njima nisu provedene neodobrene preinake;
- provjere količine, vrsti i rasporeda opreme;
- provjere jesu li na jahti dostupne sve propisane isprave, brodske knjige, priručnici i ostale upute i dokumentacija. [11]

Godišnji pregled je obavezno obaviti kod jahti za gospodarske namjene, odnosno opći pregled stavki koje se odnose na *Svjedodžbu o sposobnosti jahte za plovidbu*. Godišnji pregled može se obaviti u periodu od tri mjeseca prije do tri mjeseca nakon godišnjice dospijeca pregleda *Svjedodžbe o sposobnosti jahte za plovidbu*. Po zadovoljavajuće obavljenom godišnjem pregledu potvrđuje se valjanost postojeće *Svjedodžbe o sposobnosti jahte za plovidbu*. Također za jahte korištene u gospodarske svrhe potrebno je obavljanje međupregleda, koji se može obaviti u periodu od tri mjeseca prije do tri mjeseca nakon druge ili treće godišnjice dospijeca pregleda *Svjedodžbe o sposobnosti jahte za plovidbu* i to umjesto jednog od godišnjih pregleda. U tom slučaju radi se o pregledu određenih stavki obuhvaćene *Svjedodžbom*. [11]

Kod jahti za osobne potrebe, kao i kod jahti za gospodarske namjene, potrebno je obaviti obnovni pregled, odnosno pregled određenih stavki koje se odnose na *Svjedodžbu o sposobnosti jahte za plovidbu*. Obnovni pregled obavlja se prije isteka roka valjanosti *Svjedodžbe*, a uključuje preglede, ispitivanja i provjere dovoljnog opsega da bi se utvrdilo da li su pregledavane / ispitivane stavke u zadovoljavajućem stanju s obzirom na namjenu jahte za sljedeće razdoblje valjanosti *Svjedodžbe*. Obnovni pregled uključuje pregled trupa na suhom. [11]

Izvanredni (ili prigodni) pregled je obvezni i dodatni pregled jahte u sljedećim slučajevima:

- nakon što pretrpi nesreću ili havariju, ili se pronađu nedostaci koji mogu utjecati na sposobnost jahte za plovidbu;
- prigodom popravaka ili obnove dijelova jahte;
- prilikom odgode redovnih pregleda;
- kada je jahta bruto tonaže manja od 500 u raspremi dulje od jedne godine;
- kada je jahta bruto tonaže veća ili jednaka od 500 u međunarodnoj plovidbi u raspremi dulje od tri mjeseca;
- prigodom promjene namjene ili područja plovidbe;
- kad to za određenu jahtu, kao dodatak redovnim pregledima, zahtijeva Ministarstvo ili Hrvatski registar brodova (odnosno druga priznata organizacija za jahte duljine trupa veće od 24 metra u međunarodnoj plovidbi). [11]

7.2.2. Pregledi brodica

Osnovni pregled obavlja se prije upisa brodice u upisnik brodova Republike Hrvatske, obavlja se na suhom te uključuje provjeru konstrukcije, kvalitete izrade i stanja trupa, strojeva, ugrađene opreme i uređaja, plovni svojstava brodice, ispravnost rada porivnih i drugih uređaj te provjeru kvalitete, količine i rasporeda opreme. [11]

Redovnim pregledom utvrđuje se stanje trupa, porivnih i drugih uređaja i opreme brodice, a podliježu mu sve brodice upisane u upisnik brodova Republike Hrvatske. Takav se pregled obavlja na suhom i na vodi. [11]

Izvanrednom pregledu podliježu sve brodice upisani u upisnik brodova, a obavezan je u slučajevima kada broдика pretrpi nesreću (npr. nasukanje, sudar, potapanje, oštećenje, požar i sl.), kada postoji opravdana sumnja da broдика ne ispunjava propisane uvjete u pogledu sposobnosti za plovidbu, kada značajnih popravaka i preinake na postojećim brodicama, kod promjene namjene iz brodice za osobne potrebe u brodicu za gospodarsku namjenu ili u slučajevima promjene područja plovidbe te u slučajevima odgode redovnih pregleda.

Izvanredni pregled obavlja se u sklopu redovnog pregleda na suhom, a uključuje i provjeru stabiliteta ako se pregled obavlja nakon preinake postojeće brodice za koju se smatra da ima utjecaja na stabilitet brodice. [11]

Ako se prilikom pregleda brodice utvrde nedostaci koji bitno ne ugrožavaju sigurnost plovidbe, lučka kapetanija ili ispostava donijet će rješenje kojim će naložiti korisniku brodice da ih otkloni u određenom roku ne duljem od 30 dana. Ako se u danom roku ne otklone nedostaci, lučka kapetanija ili ispostava donijet će rješenje o zabrani plovidbe brodice i oduzeti Upisni list brodice. [11]

Ako su nedostaci takve prirode da brodica može sigurno ploviti uz određena ograničenja, korisniku brodice, čamca može se izdati Upisni list brodice s ograničenim rokom trajanja, ograničenim područjem plovidbe ili smanjenom dopuštenom nosivosti tereta i/ili putnika. Ako su utvrđeni nedostaci po svojoj prirodi takvi da bitno ugrožavaju sigurnost plovidbe, zdravlje ljudi i okoliš, lučka kapetanija ili ispostava će donijeti rješenje o zabrani plovidbe brodice do otklanjanja nedostataka i oduzeti Upisni list brodice. [11]

8. ZAKLJUČAK

Pomorsko upravno pravo u koje spada i definicija različitih plovnih i pomorskih objekata obuhvaća pravne norme kojima se reguliraju odnosi vezani za sigurnost plovidbe što uključuje zaštitu ljudskog života i imovine na moru te zaštitu morskog okoliša. Dok je u pomorskom imovinskom pravu pojmom *brod* obuhvaćen svaki plovni objekt osposobljen za plovidbu morem, pomorsko upravno pravo razvrstava plovne objekte na više kategorija.

Pojam broda, jahte i brodice prvi se put promijenio u *Pomorskom zakoniku* iz 2019. godine. Promjene pojma prouzročile su promjene duljine trupa broda, jahte i brodice. Plovila veća od 12 metara, a manja od 15 metara do 2019. godine imala su status broda, a nakon *Izmjena i dopuna Pomorskog zakonika* iz 2019. godine imaju status brodice.

Pojam *brod* obuhvaća različite vrste pomorskim plovila, stoga ih *Pomorski zakonik* detaljno definira. *Brod*, osim ratnog broda, jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem, čija je duljina veća od 15 metara, a bruto tonaža veća od 15 ili je ovlašten prevoziti više od 12 putnika. Brod može biti putnički, teretni, tehnički plovni objekt, ribarski, javni ili znanstvenoistraživački. Pod vrstom broda također spadaju postojeći brod i brod u gradnji, odnosno gradnja broda od trenutka polaganja kobilice ili sličnog postupka gradnje do trenutka upisa u upisnik brodova.

Jahta je plovni objekt za sport i razonodu, neovisno koristi li se za osobne potrebe ili za gospodarsku djelatnost, a čija je duljina veća od 15 metara i koji je namijenjen za dulji boravak na moru te koji je pored posade ovlašten prevoziti ne više od 12 putnika. Ako takav plovni objekt ima stranu državnu pripadnost i koji se takvim smatra prema propisima države čiju državnu pripadnost ima, *Pomorski zakonik* ga posebno navodi i definira kao stranu jahtu. Velika putnička jahta jest jahta duljine trupa jednakog 24 metra ili većeg ta koja je osim posade ovlaštena prevoziti više od 12, ali ne više od 36 putnika.

Brodica jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem koji je ovlašten prevoziti najviše 12 putnika, čija je duljina trupa veća od 2,5 metra, a manja ili jednaka 15 metara, ili ukupne snage porivnih strojeva veća od pet kW. Pojam brodica ne obuhvaća: plovila koja pripadaju drugom pomorskom objektu u svrhu prikupljanja, spašavanja ili obavljanja radova; plovila namijenjena isključivo za natjecanja; kanue, kajake, gondole i pedaline; te daske za jedrenje i daske za jahanje na valovima.

Plovni i ostali pomorski objekti upisuju se u upisnike pomorskih objekata. Od siječnja 2020. godine postoji isključivo Jedinstveni upisnik brodova. U upisnik pomorskih objekata

hrvatske državne pripadnosti upisuju se pomorski objekti i pomorski objekti u gradnji, osim ratnih brodova i brodova u gradnji koji se grade za potrebe Oružanih snaga Republike Hrvatske ili stranih oružanih snaga te se isti vodi u elektroničkom obliku.

Upisnici brodova su javne knjige, sastoje se od glavne knjige i zbirke isprava. Glavna knjiga se sastoji od uložaka, svaki brod i drugi plovni i pomorski objekt se upisuju u svoj uložak. Svaki uložak se sastoji od listova A, B i C, u koje se upisuju različiti podatci važni za objekt koji je upisan u taj uložak. Hrvatsku državnu pripadnost plovila će imati kada se brodu izda privremeni plovidbeni list ili kada se upiše u upisnik brodova. Vrste upisa brodova su: prvi upis, upis u upisni list A broda, uknjižba, predbilježba, zabilježba, brisanje broda iz upisa i ponovni upis broda.

Važno je da su brodovi i ostali plovni objekt sposobni za plovidbu kako bi bili sigurni ljudi koji plove na njima ali i zaštićen morski okoliš. Tehničkim nadzorom utvrđuje se sposobnost broda, brodice i jahte za plovidbu. U Hrvatskoj to radi Hrvatski registar brodova, dakle nadzire i pregledava brodove, jahte i brodice u svrhu utvrđivanja njihove sposobnosti za plovidbu i u svrhu klasifikacije. Ako brod, brodica ili jahta zadovoljava pravila i regulative klasifikacijskog društva takvom plovilu izdaje se klasifikacijska isprava koja znači da je plovilo sigurno za plovidbu morem. Hrvatski registar brodova plovnim objektima također izdaje različite svjedodžbe u skladu s odredbama međunarodnih konvencija koje služe kao dokaz da je takav brod, jahta ili brodica sposobna za plovidbu.

Osim svjedodžbi brodovi moraju imati i isprave o identitetu, kao i brodske knjige. Svaki brod mora brodske isprave i knjige koje se nalaze na brodu. Pod pojmom isprava o identitetu broda podrazumijevaju se upisni list, privremeni plovidbeni list i popis posade. Pod pojmom brodske knjige podrazumijevaju se brodski dnevnik, dnevnik stroja, zdravstveni dnevnik, knjiga o uljima, knjiga tereta i druge.

LITERATURA

- [1] Barić Punda, V.; Rudolf, D.: *Pravo mora: dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2007.
- [2] Bolanča, D.: *Hrvatsko plovidbeno upravno pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2015.
- [3] Bolanča, D.: *Prometno pravo Republike Hrvatske*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2016.
- [4] Grabovac, I.: *Plovidbeno pravo Republike Hrvatske*, Književni krug, Split, 2003.
- [5] Grabovac, I.: *Suvremeno hrvatsko pomorsko pravo i Pomorski zakonik*, Književni krug, Split, 2005.
- [6] Grabovac, I.; Petrinović, R.: *Pomorsko pravo: pomorsko javno, upravno i radno pravo*, Pomorski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2006.
- [7] Luttenberger, A.: *Pomorsko upravno pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka 2005.
- [8] Milošević-Pujo, B.; Petrinović, R.: *Pomorsko pravo za jahte i brodice*, Pomorski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2008.
- [9] Pavić, D.: *Pomorsko imovinsko pravo*, Književni krug, Split, 2006.
- [10] *Pomorski zakonik Republike Hrvatske*, Narodne novine br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15 i 17/19.
- [11] *Pravilnik o brodicama, čamcima i jahtama*, Narodne novine, br. 13/2020
- [12] *Zakon o Hrvatskom registru brodova*, Narodne novine, br. 81/96, 76/13 i 62/20.